

ความมีจิตสาธารณะของนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม*

สุภาพร เติweise **

เสริมศรี ไชยศรี *** วารุณี บุญ-หลง **** ฤตินันท์ สมุทรทัย *****

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการออกแบบรายวิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย และเพื่อศึกษาคุณลักษณะด้านการมีจิตสาธารณะของนักศึกษาที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายจำนวน 45 คน ที่ลงทะเบียนรายวิชา EU 3202 การนำเสนอผลงานด้วยภาษาอังกฤษ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย แผนการเรียนรู้ที่ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีจิตสาธารณะของนักศึกษาแบบบันทึกการเรียนรู้ และแบบสัมภาษณ์กลุ่มย่อย รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมในรายวิชา EU 3202 ที่พัฒนาขึ้น ใช้กิจกรรมแบบโครงการโดยให้มีกระบวนการจัดดำเนินกิจกรรม 2 รอบ ในรอบที่ 1 เป็นกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่พบใกล้ตัวหรือปัญหาสังคมทั่วไป เป็นการเตรียมความพร้อมให้นักศึกษารับรู้กระบวนการเรียนแบบโครงการ โดยคำแนะนำของผู้สอน ส่วนในรอบที่ 2 เป็นกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาในชุมชนของตน ที่ให้นักศึกษาทำโครงการในชุมชน ซึ่งกระบวนการจัดกิจกรรมแต่ละรอบแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ก่อนการดำเนินโครงการ ระหว่างการดำเนินโครงการ และหลังการดำเนินโครงการ หลังจากการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม พบว่า ระดับของพฤติกรรมที่แสดงออกถึงคุณลักษณะด้านการมี จิตสาธารณะของนักศึกษาเพิ่มขึ้นทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการรับรู้และตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม การแสดงออกถึงการรับผิดชอบต่อสาธารณะสมบัติและทรัพยากรธรรมชาติ การหลีกเลี่ยงการใช้หรือการก่อให้เกิดความเสียหายต่อส่วนรวม การเข้าร่วมทำกิจกรรมเพื่อสังคมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และการแสดงออกถึงความพร้อมที่จะช่วยเหลือและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นของผู้อื่นและในสังคม นอกจากนี้ นักศึกษาได้เรียนรู้การทำโครงการ สามารถทำโครงการที่สอดคล้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่พบในชุมชนของตนได้เป็นอย่างดี และเกิดความภาคภูมิใจในการทำประโยชน์ให้กับผู้อื่นในสังคม

คำสำคัญ: ความมีจิตสาธารณะ, กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2559

** นักศึกษาปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, E-mail: supapornetwiy @gmail.com

*** รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

**** รองศาสตราจารย์สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

***** ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาขาวิชาประเมินผลและวิจัยการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่



Public-mindedness of Chiang Rai Rajabhat University's Teacher Education Students Learning Through Service Learning Activities*

Supaporn Tewiya **

Sirmsree Chaisorn *** Varunee Boon-Long ***** Ruetinan Samutthai *****

Abstract

The purposes of this research were to study results of design of English course by using service learning activities and to study public-mindedness of students who learnt through the service learning activities. The sample group of this research consisted of 45 English major students in the Faculty of Education at Chiang Rai Rajabhat University who enrolled in *EU 3202 Presentation in English* course in the second semester of the academic year 2013. The research instruments were learning plans using service learning activities, a questionnaire on public-mindedness of students, learning logs and an interview form. The researcher-designed service learning model consisted of 2 rounds of activities. The first round was designed for students' involvement on the prevention and elimination of social problems pervasively surrounded the students themselves. This round aimed to prepare students to learn about project-based learning processes under the advice of teacher and the second round was the involvement on the prevention and elimination of social problems in the students' communities by doing project in the communities. The activities of each round were divided into three steps: 1) Pre-implementation, 2) During the project implementation, and 3) Post-implementation. It was found that through the activities of this course, the level of public-mindedness of students increased in all 5 characteristics i.e. the perceiving and awareness of social problems, the expression of the responsibility on the public and natural resources, the avoiding of causing public destruction, the involvement on the social activities which were of benefits for the public, and the expression on the readiness to help and participate in solving problems of others and the society. Moreover, the students learned to work on projects and were able to create relevant projects for prevention and elimination of social problems. Students also reported their pride from giving service to others in the society.

Keywords: Public Mindedness, Service learning activities

* Research Article from the thesis for the Doctor of Education degree in Curriculum and Instruction Program, Chiang Mai University, 2016

** Student in Doctor of Education Degree in Curriculum and Instruction Program, Chiang Mai University, E-mail: supaportewiya@gmail.com

*** Associate Professor, Curriculum and Instruction Program in Chiang Mai University.

**** Associate Professor, Curriculum and Instruction Program, Chiang Mai University.

***** Assistant Professor, Assessment and Educational Research Program, Chiang Mai University.

บทนำ

ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของสังคมอันเนื่องมาจากปัจจัยแวดล้อมต่างๆ ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของผู้คน ทำให้คนไม่คำนึงถึงความเป็นอยู่หรือผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับผู้อื่น รวมทั้งขาดความสนใจกับปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมและปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อภาพรวมของการพัฒนาประเทศ เนื่องจากคิดว่าตนเองไม่ได้มีส่วนรับผิดชอบโดยตรงกับเรื่องนั้นๆ ซึ่งแสดงถึงการขาดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวมซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของสถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจศศินทร์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2551, น. 5) ที่สรุปไว้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของโลกส่งผลต่อโครงสร้างและรากฐานทางวัฒนธรรมและสังคมไทยในระดับชุมชน ทำให้สภาวะสังคมมีความเป็นบริโภคนิยมและวัตถุนิยมมากขึ้น เกิดสภาวะการบริโภคเกินตัว การละทิ้งถิ่นฐานสู่ชุมชนเมืองและการหลงลืมอัตลักษณ์ของชุมชนและวัฒนธรรมอันดีงาม มีวิถีชีวิตแบบต่างคนต่างอยู่ ขาดการปฏิสัมพันธ์ อันนำไปสู่การอ่อนแอของจิตสาธารณะและการมีส่วนร่วมในชุมชน

เนื่องจากความมั่นคงของสังคมจำเป็นต้องอาศัยการเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เพื่อเอื้อประโยชน์ทั้งส่วนตนและสังคม ความมีจิตสาธารณะจึงถือเป็นคุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่ง ที่ควรได้รับการปลูกฝังและพัฒนาให้เกิดกับเยาวชนเพื่อให้เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข ภาครัฐได้ตระหนักถึงความสำคัญของการมีจิตสาธารณะที่พึงมีในพลเมืองของชาติ และเห็นความสำคัญในการเร่งพัฒนาในด้านการศึกษา จึงระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกันกับคนอื่น ๆ ได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545: 5) นอกจากนี้การศึกษายังต้องเป็นไปเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะของพลเมืองและพลโลก มุ่งให้คนไทยเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข โดยตัวบ่งชี้ที่ 1.5 ด้านคุณธรรม จิตสาธารณะและจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก เน้นให้คนไทยมีความรับผิดชอบต่อทางศิลปกรรมและสังคม มีจิตสำนึกในเกียรติภูมิของความเป็นคนไทย มีความภูมิใจในชนชาติไทย รักแผ่นดินไทยและปฏิบัติตามระบบประชาธิปไตย เป็นสมาชิกที่ดีเป็นอาสาสมัครเพื่อชุมชนและสังคม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548, น. 3-4)

การปลูกฝังความมีจิตสาธารณะจึงมีความจำเป็นสำหรับสถานศึกษา ครู ซึ่งถือเป็นบุคคลต้นแบบที่สำคัญที่สุดในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังและพัฒนาจิตสาธารณะให้เกิดกับผู้เรียน

จึงควรได้รับการพัฒนา ดังที่ได้มีการกำหนดคุณลักษณะของผู้สอนหรือครูไว้ในมาตรฐานด้านการเรียนการสอน มาตรฐานที่ 9 ว่าครูมีคุณวุฒิ และความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ หมั่นพัฒนาตนเอง เข้ากับชุมชนได้ดี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา, 2549, น. 6-7) การพัฒนานักศึกษาศาสตร์ที่จะออกไปทำหน้าที่ครูผู้สอนให้เป็นผู้ที่มีจิตสาธารณะ จะส่งผลต่อพฤติกรรมความมีจิตสาธารณะอันเป็นอัตลักษณ์ที่สำคัญของบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย และนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู อันเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับผู้เรียน ชุมชน และสังคมต่อไป

ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่างๆ เพื่อหาวิธีการที่เหมาะสมสำหรับการนำมาใช้พัฒนาความมีจิตสาธารณะของนักศึกษา และพบว่ารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการบูรณาการในด้านวิชาการและความต้องการของชุมชนเข้าด้วยกันโดยการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการรับใช้สังคม ดังคำนิยามของ Davidson et al. (2010, p. 443) ที่เสนอไว้สรุปได้ว่าการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมเป็นวิธีการเรียนการสอนและการสะท้อนคิดที่เป็นการสร้างประสบการณ์จากการเรียนซึ่งผู้เรียนจะได้เรียนรู้วิธีการเชื่อมโยงความรู้ด้านวิชาการกับการปฏิบัติ โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมรับใช้สังคมอย่างมีโครงสร้างที่เป็นไปตามจุดมุ่งหมายทางวิชาการและความต้องการของสังคม นอกจากนี้ยังมีการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมที่แสดงให้เห็นว่า การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมโดยกระบวนการมีส่วนร่วมในการทำงานในชุมชนนั้นช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง ทำให้มีความรู้ในเชิงวิชาการมากขึ้น มีการพัฒนาตนเอง มีความรับผิดชอบต่อสังคม เห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่น เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และเห็นคุณค่าของการส่งเสริมความยุติธรรมในสังคมมากขึ้น ทำให้สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดีขึ้น และมีเจตคติที่ดีต่อการช่วยเหลือชุมชนและสังคม (Palmer and Savior, 2001, p. 19; Lawler, 2008, Abstract) จะเห็นได้ว่าแนวทางดังกล่าวนี้เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของรายวิชาการนำเสนอผลงานและเป้าหมายการผลิตบัณฑิตครูของคณะครุศาสตร์ ดังนั้นจึงน่าจะเป็นรูปแบบที่เหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นกับนักศึกษาศาสตร์ซึ่งจะเป็นครูในอนาคต เพื่อให้เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูกศิษย์ในการทำประโยชน์ให้กับในชุมชนได้ต่อไป

ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมมาเป็นกระบวนการสำหรับนักศึกษาในการจัดโครงการรับใช้สังคมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์ตรง จนสามารถนำมาเรียบเรียง สร้างองค์ความรู้และนำเสนอได้อย่างมีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ของรายวิชาที่เน้นการนำเสนอผลงาน และการสร้างความมีจิตสาธารณะ โดยการมีประสบการณ์ตรงจากการทำโครงการผ่านกระบวนการศึกษาปัญหาสังคม การอภิปรายและนำเสนอแนวทางการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาสังคม และ

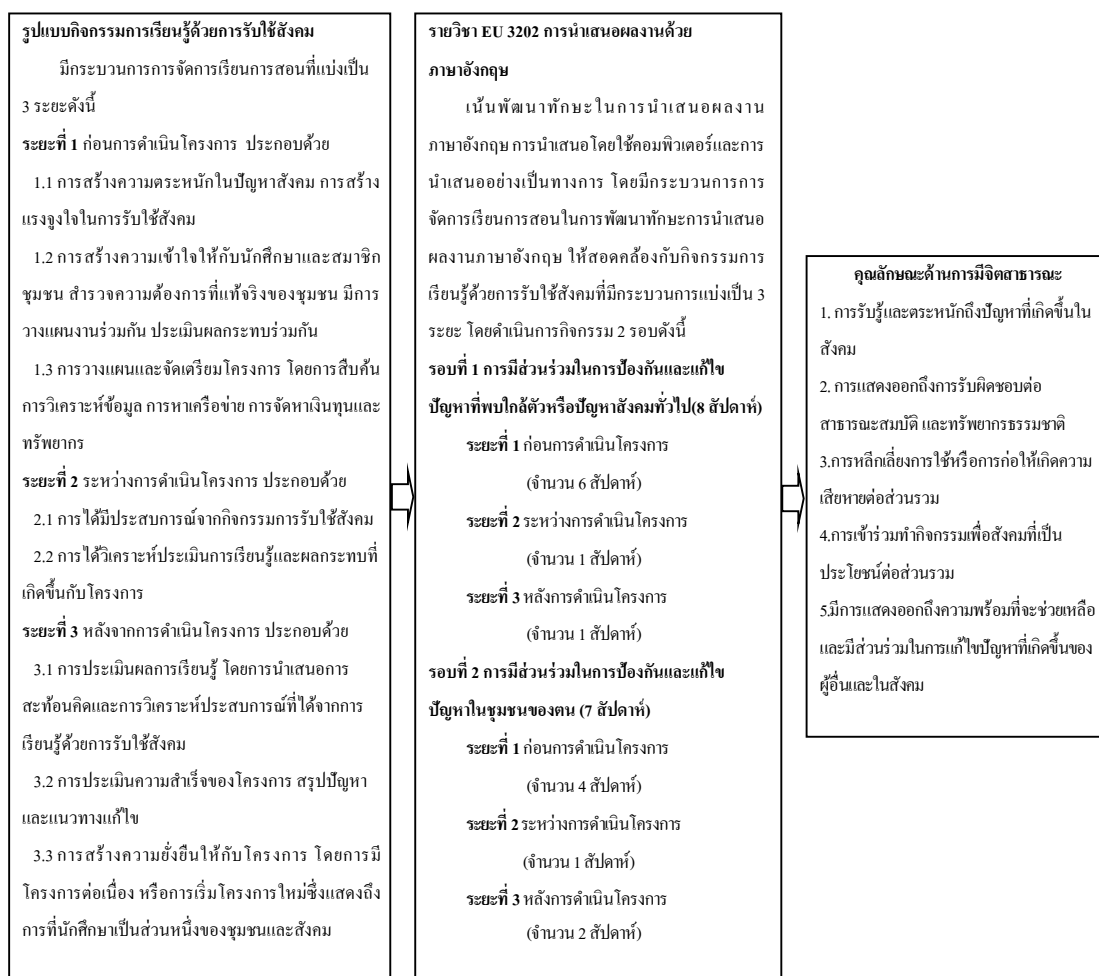
การทำโครงการรับใช้สังคมเพื่อป้องกันหรือแก้ไขปัญหาสังคมที่เกิดขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่แนวคิดในการทำโครงการที่แสดงถึงความเป็นจิตสาธารณะต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลออกแบบรายวิชาภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมสำหรับนักศึกษาครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
2. เพื่อศึกษาคุณลักษณะในด้านความเป็นจิตสาธารณะของนักศึกษาที่เรียนในรายวิชาภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมที่พัฒนาขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดสำหรับการทำวิจัยครั้งนี้สรุปได้ดังแผนภูมิที่ 1



วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการวิจัยโดยใช้กระบวนการ Mixed Method ที่เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

ประชากร

ประชากรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้แก่นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา EU 3202 การนำเสนอผลงานด้วยภาษาอังกฤษ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 2 ห้องเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้แก่นักศึกษา จำนวน 45 คน จาก 1 ห้องเรียนซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบง่าย โดยวิธีการจับฉลาก เนื่องจากทั้งสองห้องเรียนมีลักษณะนักศึกษาใกล้เคียงกัน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

ตัวแปรตาม ได้แก่ จิตสาธารณะ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการเรียนรู้ที่ใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคม รายวิชา EU 3202 การนำเสนอผลงานด้วยภาษาอังกฤษ จำนวน 10 แผนมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสม รวมทั้งฉบับเท่ากับ 4.79 ซึ่งอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

2. แบบสอบถามเกี่ยวกับความมีจิตสาธารณะของนักศึกษา ประกอบด้วยคุณลักษณะความมีจิตสาธารณะ 5 ด้าน 10 ตัวชี้วัด ได้แก่ ด้านการรับรู้และตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม (2 ตัวชี้วัด) ด้านการแสดงออกถึงการรับผิดชอบต่อสาธารณะสมบัติและทรัพยากรธรรมชาติ (2 ตัวชี้วัด) ด้านการหลีกเลี่ยงการใช้หรือการก่อให้เกิดความเสียหายต่อส่วนรวม (2 ตัวชี้วัด) ด้านการเข้าร่วมทำกิจกรรมเพื่อสังคมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม (2 ตัวชี้วัด) และด้านการแสดงออกถึงความพร้อมที่จะช่วยเหลือ และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นของผู้อื่นและในสังคม (2 ตัวชี้วัด) แบบวัดมีลักษณะเป็นแบบตัวเลือก 7 ตัวเลือก (ระดับ 0–ระดับ 6) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.87 นำคะแนนมาแปลความหมายโดยใช้เกณฑ์การแปลความหมาย 5 ขั้น ดังนี้ ระดับ 0 หมายถึง ไม่มีจิตสาธารณะ ระดับ 1-2 หมายถึง มีจิตสาธารณะในขั้นต้น ระดับ 3-4 หมายถึง มีจิตสาธารณะในขั้นปานกลาง ระดับ 5 หมายถึง มีจิตสาธารณะในขั้นสูง และ ระดับ 6 หมายถึงมีจิตสาธารณะในขั้นสูงมาก

3. แบบบันทึกการเรียนรู้ ประกอบด้วยประเด็นการบันทึกจำนวน 5 ข้อ โดยให้นักศึกษาเขียนสะท้อนคิดแสดงความคิดเห็นและประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนเป็นรายสัปดาห์ตามประเด็นที่กำหนดให้ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) เท่ากับ 1 ทุกข้อ

4. แบบสัมภาษณ์กลุ่มย่อย ประกอบด้วยประเด็นคำถามความคิดเห็นที่เกิดขึ้นจากการทำกิจกรรมตามโครงการจำนวน 5 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) เท่ากับ 1 ทุกข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ประเมินความมีจิตสาธารณะของนักศึกษาโดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับความมีจิตสาธารณะของนักศึกษาก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้ที่ใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคม โดยในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มอบหมายให้นักศึกษาเขียนโครงร่างโครงการและนำเสนอโครงการเป็นภาษาอังกฤษ พร้อมทั้งบันทึกความคิดเห็นและประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนเป็นรายสัปดาห์ ตามแบบบันทึกการเรียนรู้ โดยนักศึกษาทำโครงการกลุ่มในมหาวิทยาลัยและชุมชนใกล้เคียง จำนวน 1 โครงการและชุมชนในท้องถิ่นอีก 1 โครงการ แล้วนำเสนอโครงการหลังจากทำโครงการเสร็จสิ้นโดยใช้ภาษาอังกฤษ ใช้เวลาทั้งสิ้น 15 สัปดาห์ โดยผู้วิจัยสัมภาษณ์นักศึกษาเป็นรายกลุ่มหลังจากสิ้นสุดการทำโครงการแต่ละรอบ ประเมินความมีจิตสาธารณะของนักศึกษาโดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับความมีจิตสาธารณะของนักศึกษาหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเกี่ยวกับความมีจิตสาธารณะของนักศึกษามาวิเคราะห์หาค่าความถี่และร้อยละของจำนวนนักศึกษาที่ตอบในแต่ละตัวเลือกทั้ง 7 ตัวเลือก (ระดับ 0 – ระดับ 6) จากนั้นนำผลที่ได้มาแปลค่าเป็นจำนวนร้อยละของผู้ที่มีจิตสาธารณะในแต่ละชั้นตามเกณฑ์ที่กำหนด และนำข้อมูลจากแบบบันทึกการเรียนรู้ และแบบสัมภาษณ์กลุ่ม มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

ผลการออกแบบรายวิชาภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

การออกแบบรายวิชาภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ผู้วิจัยเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชา EU 3202 การนำเสนอผลงานด้วยภาษาอังกฤษ มีวัตถุประสงค์หลักให้นักศึกษาฝึกการนำเสนอเป็นภาษาอังกฤษได้อย่างถูกต้อง ประกอบกับหลักการการเรียนรู้ที่บูรณาการการวิชาการแก่ชุมชน

ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมมาออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชานี้ เพื่อให้ นักศึกษาเกิดความตระหนักในความสำคัญของการเอาใจใส่ต่อสภาพสังคม รวมถึงการมีประสบการณ์ตรง หรือมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในชุมชนตามความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง โดยมีการวางแผนอย่างเป็นระบบ มีการวิเคราะห์และการสะท้อนคิดเกี่ยวกับประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม โดยใช้ภาษาอังกฤษในการจัดการเรียนรู้ สำหรับรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เป็น 2 รอบ (cycle) เพื่อให้ นักศึกษามีโอกาสได้ฝึกการทำโครงการ 2 ครั้ง ใน 1 ภาคเรียน ในแต่ละรอบ แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้

รอบที่ 1 การมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่พบใกล้ตัวและปัญหาสังคมทั่วไป
(8 สัปดาห์) ระยะที่ 1 ก่อนการดำเนินโครงการ (6 สัปดาห์)

สัปดาห์ที่ 1-4

ผู้สอนอธิบายวัตถุประสงค์รายวิชาและรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม คำศัพท์และสำนวนในแต่ละขั้นตอนของการนำเสนอปากเปล่า (oral presentation) ผู้เรียนนำเสนอเป้าหมายในชีวิตศึกษาและอภิปรายถึงปัญหาสังคม แนวทางการป้องกันและการแก้ไขปัญหา ตัวอย่างโครงการทำกิจกรรมเพื่อสังคมของเยาวชน และร่วมกันอภิปรายถึงบทบาทของตนเองในการร่วมแก้ไขปัญหาที่พบ และฝึกการเขียนโครงการ

สัปดาห์ที่ 5 นักศึกษาแบ่งกลุ่มกลุ่มละ 6-12 คน สำรวจปัญหาในมหาวิทยาลัยและชุมชน ใกล้เคียงและศึกษาสภาพปัญหา นำมาแลกเปลี่ยนและเขียนโครงการ

สัปดาห์ที่ 6 นักศึกษานำเสนอโครงการ อภิปรายความเป็นไปได้ของโครงการในชั้นเรียน และปรับปรุง มีการวางแผน จัดเตรียมเงินทุนและทรัพยากรเพื่อดำเนินโครงการ

ระยะที่ 2 ระหว่างการดำเนินโครงการ (1 สัปดาห์)

สัปดาห์ที่ 7 นักศึกษาลงพื้นที่ในชุมชนเพื่อดำเนินโครงการ ตามที่ได้วางแผนร่วมกันไว้

ระยะที่ 3 หลังการดำเนินโครงการ (1 สัปดาห์)

สัปดาห์ที่ 8 นักศึกษานำเสนอผลการดำเนินโครงการ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประสบการณ์ในการทำโครงการ วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการทำโครงการ อภิปรายแนวทางแก้ไข และสรุปข้อคิดและแนวทางที่ดีที่ได้รับจากการทำโครงการรับใช้สังคม ตลอดจนนำเสนอโครงการ ต่อเนื่องหรือโครงการใหม่ที่คาดว่าจะดำเนินการต่อไป

ส่วนนี้จะแตกต่างจากรอบแรก โดยในรอบที่ 2 เน้นการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาในชุมชนของตน (7 สัปดาห์)

ระยะที่ 1 ก่อนการดำเนินโครงการ(4 สัปดาห์) จะแตกต่างจากรอบที่ 1 ดังนี้

สัปดาห์ที่ 9-10 นักศึกษานำเสนอและอภิปรายปัญหาที่พบในชุมชนของตน ตลอดจนแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่ใช้ในแต่ละชุมชนหลังจากสำรวจปัญหาของชุมชนของตน

สัปดาห์ที่ 11 นักศึกษาแต่ละกลุ่มเลือกชุมชนที่ต้องการจะทำโครงการ สำรวจความต้องการที่แท้จริงของชุมชนอีกครั้งและมีการวางแผนโครงการร่วมกับชุมชน

สัปดาห์ที่ 12 นักศึกษานำเสนอ อภิปรายความเป็นไปได้ของโครงการในชั้นเรียน และปรับปรุง มีการวางแผน จัดเตรียมเงินทุนและทรัพยากรเพื่อดำเนินโครงการ

ระยะที่ 2 ระหว่างการดำเนินโครงการ (1 สัปดาห์) จะคล้ายคลึงกับรอบแรก

ระยะที่ 3 หลังการดำเนินโครงการ (2 สัปดาห์) จะคล้ายคลึงกับรอบแรก แต่มีการเพิ่มเติมโดยให้นักศึกษาการเขียนรายงานโครงการที่คาดว่าจะดำเนินการต่อไปในอนาคต

หลังจากการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมพบว่า ในรอบที่ 1 (การมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาในมหาวิทยาลัยและชุมชนใกล้เคียง) นักศึกษาสามารถดำเนินโครงการได้ตามเป้าหมายที่วางไว้โดยมีจำนวน 6 โครงการ 6 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มป้องกันรถจักรยานยนต์หาย กลุ่มขยะที่รัก กลุ่มรักการออกกำลังกาย กลุ่มอนุรักษ์พลังงานเพื่ออนาคต กลุ่มรักน้องไม่ยอมให้ห้องก่อนแต่ง และกลุ่มรักษ์สุขภาพ จากการสัมภาษณ์นักศึกษาหลังการทำโครงการ พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่พึงพอใจกับการทำกิจกรรมเพื่อรับใช้สังคม รู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการทำประโยชน์ให้กับสังคม ตัวอย่างโครงการในรอบที่ 1 นักศึกษากลุ่มหนึ่งพบปัญหารถจักรยานยนต์ของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยหายเป็นประจำ ได้จัดทำป้ายไวนิล และรณรงค์แจกใบปลิวเพื่อเตือนการลืมกุญแจรถและการล็อครถทุกครั้งที่จอดไว้ ซึ่งสมาชิกในกลุ่มได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า “หนูรู้สึกใจที่ได้ทำโครงการนี้ ดูนายมชอบคุณพวกเรที่ทำป้ายไวนิลเพื่อเตือนเพื่อนนักศึกษา ทำให้จำนวนรถหายลดลง ดูนายมยังรับปากจะดูแลป้ายของกลุ่มเรด้วยค่ะ”

ส่วนในรอบที่ 2 (การมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาในชุมชนของตน) หลังจากให้นักศึกษาทุกคนสำรวจปัญหาที่พบในชุมชน และนำเสนอแล้วให้ทำโครงการกลุ่มเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาในชุมชน มีนักศึกษาดำเนินโครงการในชุมชนจำนวน 6 โครงการ 6 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มห้องสมุดเล็ก ๆ กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มการจัดการขยะ กลุ่มพัฒนาแกนนำเยาวชน กลุ่มท้องในวัยใส และกลุ่มอาสาต่อต้านยาเสพติด ในการทำโครงการ ในรอบนี้ นักศึกษามีความมั่นใจในการทำโครงการ และการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเพิ่มขึ้น ส่วนใหญ่ต้องการที่จะเข้าร่วมทำกิจกรรมเพื่อสังคมกับ

มหาวิทยาลัย ชุมชน หน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ ถ้ามีโอกาส บางคนต้องการนำการทำโครงการในลักษณะนี้ไปใช้ในโรงเรียนในอนาคต อย่างไรก็ตามในรอบนี้บางกลุ่มพบอุปสรรคในเรื่องของการประสานงานกับชุมชน งบประมาณ และเวลาในการจัดกิจกรรม ซึ่งทำให้ต้องขยายเวลาในการทำกิจกรรมเพิ่มขึ้นในการทำโครงการในรอบที่ 2 มีนักศึกษาในกลุ่มหนึ่งได้เสนอโครงการกับทางนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และได้รับทุนสนับสนุนการทำโครงการจากองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งหนึ่งในจังหวัดน่าน ในการอบรมให้กับเด็กและเยาวชนในหมู่บ้านเรื่องของการประหยัดและเศรษฐกิจพอเพียงและหลังจากการทำโครงการ มีการจัดตั้งกลุ่มเยาวชนทำการปลูกพืช ผักสวนครัว การทำบ่อเลี้ยงปลาต่อไป ซึ่งสมาชิกในกลุ่มได้กล่าวว่า “การทำโครงการในครั้งนี้เป็นประสบการณ์ที่ดีที่สุดในชีวิต ซึ่งตนไม่คิดว่าจะทำได้ ต้องศึกษาค้นคว้าวิธีการปลูกผักสวนครัว การเลี้ยงปลาในกระชัง ทุกคนในกลุ่มช่วยกันทำทุกอย่าง ตั้งแต่ขุดดิน ปลูกผัก นอกจากนั้นยังได้เป็นวิทยากรอบรมให้กับเด็กและเยาวชน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ในความเป็นครูในอนาคตอีกด้วย”

จุดเด่นของการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ครั้งนี้คือ มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาความมีจิตสาธารณะของนักศึกษา ผ่านการสร้างความตระหนักถึงปัญหาสังคม การศึกษาถึงปัญหาสังคมจากประสบการณ์จริง โดยศึกษาปัญหาสังคมที่พบใกล้ตัวและในชุมชนของตน เน้นการสังเกตและการลงพื้นที่จริง เมื่อทราบถึงปัญหา ส่งเสริมให้นักศึกษาเขียนและดำเนินโครงการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาที่พบเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนและสังคมอย่างแท้จริง เป็นการนำวิธีการสอนแบบโครงการมาใช้ในการจัดการเรียนรู้รายวิชา การนำเสนอผลงานด้วยภาษาอังกฤษ

ผลเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านความมีจิตสาธารณะของนักศึกษา

ผลการวิจัยพบว่าในภาพรวม หลังจากการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม นักศึกษามีคุณลักษณะด้านความมีจิตสาธารณะเพิ่มขึ้นทั้ง 5 ด้าน ดังนี้

ด้านการรับรู้และตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม พบว่า พฤติกรรมการติดตามข่าวสารข้อมูลของปัญหาที่เกิดขึ้น หลังเรียน นักศึกษาจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 77.8) มีจิตสาธารณะอยู่ในขั้นสูง ซึ่งเพิ่มจากก่อนเรียนที่มีเพียงร้อยละ 44.4 และการสนทนากับปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมกับผู้อื่น นักศึกษาจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 42.2) มีจิตสาธารณะอยู่ในขั้นสูงมาก ซึ่งเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนที่อยู่ในขั้นปานกลาง (ร้อยละ 40.0) ส่วนผลจากแบบบันทึกการเรียนรู้ พบข้อความที่สะท้อนถึงความมีจิตสาธารณะที่เกิดขึ้นกับนักศึกษา เช่น “กิจกรรมวันนี้ทำให้เราต้องคำนึงถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันแม้ว่าจะเป็นเรื่องเล็กน้อย แต่เราทุกคนสามารถที่จะช่วยกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้”

ด้านการแสดงออกถึงการรับผิดชอบต่อสาธารณสมบัติ และทรัพยากรธรรมชาติ พบว่า พฤติกรรมการดูแลรักษาสสิ่งของส่วนรวมทั้งในห้องเรียนและของมหาวิทยาลัย หลังเรียน ความมีจิตสาธารณะของนักศึกษาส่วนใหญ่เพิ่มขึ้นเป็นขั้นสูง (ร้อยละ 55.6 และ 77.8) ซึ่งเพิ่มจากก่อนเรียนที่อยู่ในขั้นปานกลางและสูงพอ ๆ กัน (ร้อยละ 40 และ 31.1) ส่วนการดูแลสาธารณะสมบัติของหมู่บ้าน หลังเรียนนักศึกษาส่วนใหญ่ ร้อยละ 73.3 มีจิตสาธารณะในขั้นสูง ซึ่งเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนที่มีเพียงร้อยละ 40 ส่วนพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ พบว่า การใช้น้ำและไฟฟ้าที่บ้าน หรือที่หอพัก หลังเรียน นักศึกษาจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 31.1) มีจิตสาธารณะอยู่ในขั้นปานกลาง ซึ่งเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนที่อยู่ในขั้นต้น (ร้อยละ 26.7) ส่วนการดูแลทรัพยากรธรรมชาติในสถานที่ท่องเที่ยว พบว่า หลังเรียน นักศึกษาจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 35.6) มีจิตสาธารณะอยู่ในขั้นสูง เพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนที่มีเพียงร้อยละ 44.4 ซึ่งอยู่ในขั้นปานกลาง การร่วมปลูกต้นไม้หรือทำฝายชะลอน้ำกับชุมชนหรือหน่วยงานอื่น พบว่าทั้งก่อนเรียนและหลังเรียนนักศึกษาส่วนใหญ่มีจิตสาธารณะอยู่ในขั้นสูง โดยหลังเรียนจำนวนร้อยละของนักศึกษาที่มีพฤติกรรมในขั้นนี้เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 51.1 เป็น 53.3 ผลจากแบบบันทึกการเรียนรู้ พบข้อความที่สะท้อนถึงจิตสาธารณะที่เกิดขึ้นกับนักศึกษา เช่น “ฉันรู้สึกว่าการโลกของฉันแยลงทุกวันเพราะมนุษย์ ฉันก็เป็นอีกคนหนึ่งไปอีกหลายคนี่ร่วมทำลาย เราจะหยุดกิจกรรมที่ทำลายธรรมชาติและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติร่วมกัน ถ้าทุกคนช่วยกัน มันก็จะดีขึ้น”

ด้านการหลีกเลี่ยงการใช้หรือการก่อให้เกิดความเสียหายต่อส่วนรวมพบว่า พฤติกรรมการใช้ของส่วนรวมอย่างประหยัดและทะนุถนอม หลังเรียน นักศึกษาส่วนใหญ่มีจิตสาธารณะอยู่ในขั้นสูงในตัวชี้วัดทั้ง 3 ข้อ (ร้อยละ 44, 62.2, 77.8) ซึ่งเพิ่มจากก่อนเรียนที่มีเพียงร้อยละ 33.3, 35.6 และ 37.8 ตามลำดับ) ส่วนพฤติกรรมการไม่นำของส่วนรวมมาเป็นสมบัติของตน ในการใช้อุปกรณ์กีฬาของมหาวิทยาลัย นักศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 71.1) มีจิตสาธารณะอยู่ในขั้นสูง ซึ่งเพิ่มจากก่อนเรียนที่มีเพียงร้อยละ 53.3 ที่อยู่ในขั้นปานกลางเท่านั้น ส่วนการดูแลสิ่งของที่เป็นสมบัติของคณะหรือทางมหาวิทยาลัย พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 57.8) มีจิตสาธารณะในขั้นสูงซึ่งเพิ่มจากก่อนเรียนที่มีเพียงร้อยละ 42.2 ซึ่งอยู่ในขั้นปานกลาง นอกจากนั้น ยังพบว่าการรักษาสสิ่งของที่เป็นสมบัติของคณะหรือทางมหาวิทยาลัย นักศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 62.2) มีจิตสาธารณะเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียน (ร้อยละ 55.6) ที่อยู่ในขั้นปานกลางเป็นขั้นสูงมาก

ด้านการเข้าร่วมทำกิจกรรมเพื่อสังคมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม พฤติกรรมกรรับอาสาทำกิจกรรมบางสิ่งบางอย่างเพื่อส่วนรวม พบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางคณะจัดขึ้นหลังเรียน นักศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 51.1) มีจิตสาธารณะอยู่ในขั้นสูง ซึ่งเพิ่มจากก่อนเรียนที่มีเพียงร้อยละ 33.3 ส่วนการอาสาทำกิจกรรมที่ทางคณะจัดขึ้น หลังเรียนระดับความมีจิตสาธารณะของนักศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 60)

เพิ่มขึ้นเป็นขั้นสูงมาก ซึ่งเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนที่อยู่ในขั้นปานกลางและขั้นสูง ร้อยละ 35.6 เท่าๆ กัน นอกจากนี้ การอาสาทำกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น นักศึกษาจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 35.6) มีจิตสาธารณะอยู่ในขั้นสูง ซึ่งเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนที่อยู่ในขั้นปานกลาง (ร้อยละ 35.6) ด้านพฤติกรรมการเข้าร่วมทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคมพบว่า หลังเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางชุมชนจัดขึ้น นักศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 51.1) มีจิตสาธารณะอยู่ในขั้นสูง ซึ่งเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนที่อยู่ในขั้นปานกลาง และขั้นสูงเท่าๆ กัน (ร้อยละ 28.9) การเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางมหาวิทยาลัยจัดขึ้นหลังเรียน นักศึกษาจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 35.6) มีจิตสาธารณะอยู่ในขั้นสูงมาก ซึ่งเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนที่อยู่ในขั้นปานกลาง (ร้อยละ 31.1) ส่วนการเข้าร่วมทำกิจกรรมที่ทางองค์กรหรือหน่วยงานภายนอกจัดขึ้นหลังเรียน ระดับจิตสาธารณะของนักศึกษาจำนวนมากที่สุด เพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนในขั้นสูง (ร้อยละ 26.7) เป็นขั้นสูงมาก (ร้อยละ 37.8) ผลจากแบบบันทึกการเรียนรู้ พบข้อความที่สะท้อนถึงความมีจิตสาธารณะที่เกิดขึ้นกับนักศึกษา เช่น “ฉันจะนำโครงการ ไปช่วยแก้ไขปัญหามันหมู่บ้านของฉัน”

ด้านการแสดงออกถึงความพร้อมที่จะช่วยเหลือและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นของผู้อื่นและในสังคม พฤติกรรมการรับอาสาเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นที่กำลังประสบปัญหา พบว่า การให้ความช่วยเหลืออาจารย์ หลังเรียน นักศึกษาจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 48.9) มีจิตสาธารณะอยู่ในขั้นสูงและสูงมากเท่าๆ กัน ซึ่งเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนที่อยู่ในขั้นสูง (ร้อยละ 60) ส่วนการให้การช่วยเหลือผู้อื่นในมหาวิทยาลัยและในชุมชนที่กำลังเดือดร้อนหลังเรียน นักศึกษาส่วนใหญ่มีจิตสาธารณะอยู่ในขั้นสูงและสูงมากเป็นร้อยละ 51.1 และ 80 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนที่อยู่ในขั้นสูง (ร้อยละ 60 และ 66.7) ด้านพฤติกรรมการแบ่งปันสิ่งของหรือเงินทองเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นที่กำลังประสบปัญหา เป็นที่น่าสังเกตว่า ระดับความมีจิตสาธารณะของนักศึกษาเพิ่มขึ้นในทุกข้อ การแบ่งปันสิ่งของหรือเงินทองให้เพื่อนหรือญาติที่กำลังเดือดร้อน หลังเรียนนักศึกษามีจิตสาธารณะอยู่ในขั้นสูงมากเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนร้อยละ 46.7 เป็นร้อยละ 57.8 ส่วนการแบ่งปันสิ่งของหรือเงินทองให้ผู้อื่นที่ยากไร้ หลังเรียน นักศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 53.3) มีจิตสาธารณะอยู่ในขั้นสูงเท่ากันกับก่อนเรียนแต่จำนวนร้อยละของนักศึกษาที่อยู่ในขั้นสูงมากเพิ่มขึ้น และการแบ่งปันสิ่งของหรือเงินทองให้ผู้อื่นที่กำลังประสบปัญหาหรือภัยพิบัติ นักศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 66.7) มีจิตสาธารณะอยู่ในขั้นสูงมาก ซึ่งเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนที่อยู่ในขั้นสูง (ร้อยละ 55.6) ผลจากแบบการเรียนรู้ พบข้อความที่สะท้อนถึงความมีจิตสาธารณะที่เกิดขึ้นกับนักศึกษา เช่น “ฉันรู้สึกกังวลเกี่ยวกับปัญหาเสพติดในหมู่บ้านของฉัน และฉันต้องการแก้ไขปัญหายาเสพติดและปกป้องเยาวชนเหล่านั้น”

อภิปรายผล

จากการวิจัย มีประเด็นที่นำมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์จำนวน 2 ประเด็นคือ 1) ผลการออกแบบการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมและ 2) คุณลักษณะด้านการมีจิตสาธารณะของนักศึกษา

1. ผลการออกแบบรายวิชาภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

การออกแบบการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมในรายวิชาภาษาอังกฤษ ครั้งนี้ประสบความสำเร็จเนื่องจากมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาอังกฤษและความมีจิตสาธารณะของนักศึกษาไปด้วยกัน ในการพัฒนาจิตสาธารณะ เน้นการทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เป็น 2 รอบ (cycle) โดยกิจกรรมรอบที่ 1 เน้นการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่พบใกล้ตัวหรือปัญหาสังคมทั่วไป เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษาในการทำโครงการ โดยผู้สอนคอยชี้แนะให้คำปรึกษาใกล้ชิด และกิจกรรมรอบที่ 2 เน้นการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาในชุมชนของตน นักศึกษาสามารถถ่ายโยงประสบการณ์จากรอบที่ 1 มาปรับใช้ในรอบที่ 2 ได้ การให้ทำโครงการ 2 รอบ ในภาคการศึกษาเป็นการสร้างประสบการณ์และช่วยให้เกิดความมั่นใจในการทำโครงการนอกจากนั้นยังเป็นการเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้มีประสบการณ์จริงในชุมชนหลายครั้ง ทำให้เกิดความตระหนักในปัญหาชุมชนมากขึ้น การสร้างโอกาสนักศึกษาในการทำงานในชุมชนนั้น สอดคล้องกับแนวคิดของนักปรัชญาพัฒนาการนิยม Kilpatrick (1941 อ้างถึงใน Parkay, Anctil & Hass, 2006, p. 38-41) ที่ว่า การศึกษาควรเน้นสร้างการมีส่วนร่วมในสังคม เพื่อให้เด็กเติบโตเป็นสมาชิกที่ดีในสังคมได้ การเรียนการสอนในสถานศึกษาจึงควรเน้นการมีส่วนร่วมในชีวิตจริง ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้วัฒนธรรมในรูปแบบที่หลากหลายโดยผ่านการทำงานในสังคม การมีส่วนร่วมในสังคมในลักษณะของการทำโครงการ สามารถพัฒนาผู้เรียนได้ทั้งความรู้ความเข้าใจ ทักษะการคิดวิเคราะห์และทักษะการแก้ปัญหา จากการวิเคราะห์ลักษณะของการทำโครงการในรอบที่ 1 ในรอบที่ 2 และการสัมภาษณ์ถึงโครงการที่จะทำต่อเนื่องพบว่านักศึกษาส่วนใหญ่ต้องการทำโครงการเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน ซึ่งโครงการเหล่านี้ล้วนเป็นโครงการที่ก่อเกิดประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม สะท้อนให้เห็นว่าหลังจากการเรียนรู้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมแล้วนักศึกษาได้มีโอกาสฝึกทำโครงการในชุมชนทำให้นักศึกษาสามารถนำโครงการไปใช้ช่วยในการแก้ไขปัญหาสังคมได้จริงในอนาคต อีกทั้งนักศึกษายังได้สะท้อนคิดในแบบการเรียนรู้ว่าต้องการที่จะทำโครงการเพื่อสังคม เช่น “ในอนาคตถ้าได้เป็นครู จะสนับสนุนให้นักเรียนทำโครงการดี ๆ แบบนี้”

นอกจากนั้นกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ยังบรรลุเป้าหมายของรายวิชาในการนำเสนอผลงาน เนื่องจากนักศึกษาได้สำรวจชุมชนและทำโครงการด้วยตนเอง ทำให้สามารถเรียบเรียงเนื้อหาจาก

ข้อมูลและประสบการณ์จริงที่ได้รับและนำมาเสนอหน้าชั้นเรียน จึงเป็นการนำเสนอที่มีความหมายและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับที่ Palmer and Savoie (2001, p. 7) ที่ระบุว่านักศึกษามองว่าการทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมเป็นการเรียนรู้ก่อให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ที่แท้จริงและมีความหมาย ทำให้นักศึกษารู้สึกถึงการประสบความสำเร็จและได้ทำประโยชน์ให้กับชุมชนของตน

2. คุณลักษณะด้านการมีจิตสาธารณะของนักศึกษา

จากผลการวิจัยที่พบว่าหลังจากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมนักศึกษามีคุณลักษณะด้านความมีจิตสาธารณะเพิ่มขึ้นทั้ง 5 ด้าน เนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมมีการกำหนดให้นักศึกษาได้ลงพื้นที่สำรวจสภาพสังคมถึงปัญหาที่เกิดขึ้นโดยการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชน จากกิจกรรมในส่วนนี้นักศึกษาได้สะท้อนให้เห็นว่าเป็นกิจกรรมที่นักศึกษาได้พบปัญหาและเกิดแรงบันดาลใจที่จะทำกิจกรรมที่จะทำให้สังคมมีสภาพดีขึ้นและเมื่อลงมือทำกิจกรรมแล้ว นักศึกษาให้ข้อมูลว่า “การทำโครงการเพื่อรับใช้สังคมทำให้เกิดความภาคภูมิใจ” แสดงว่าการทำกิจกรรมดังกล่าวในสภาพจริง ทำให้นักศึกษาเกิดการรับรู้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมได้เข้าร่วมทำกิจกรรมเพื่อสังคมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและมีการความพร้อมที่จะช่วยเหลือ และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกิจกรรมการรับใช้สังคมของ (Berman, 1999, p. 2) ที่กล่าวไว้ว่าการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมทำให้ผู้เรียนเกิดรู้สึกว่าเป็นสมาชิกที่มีประโยชน์ต่อสังคมในการช่วยแก้ไขปัญหาในสังคมได้ นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ อ้อมใจ วงษ์มณฑา (2553) ที่ได้เสนอแนะแนวทางในการเสริมสร้างจิตสาธารณะให้กับนักศึกษาโดยมีการมีกิจกรรมการณรงค์เพื่อสร้างจิตสำนึกสาธารณะ จัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ตลอดจนเน้นการเรียนการสอนที่เป็นลักษณะของกิจกรรมมากขึ้นและตรงกับแนวคิดของศรีประภา เพ็ชรมีศรี และคณะ (2543, น. 207-210) ที่ได้ระบุถึงปัจจัยอีกหนึ่งปัจจัยที่นำไปสู่การพัฒนาจิตสาธารณะได้นั้น คือการทำให้เกิดกลุ่มทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีการเข้าร่วมกับกลุ่ม มีกิจกรรมสาธารณะ

จึงอาจสรุปได้ว่า ผลจากการออกแบบแผนการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมในครั้งนี้ทำให้นักศึกษาได้รับการพัฒนาจิตสาธารณะและอุดมมุ่งหมายของรายวิชาได้อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิมลรัตน์ จตุรานนท์ (2551) ที่ได้ศึกษาผลการเรียนรู้ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ที่เรียนด้วยการบูรณาการเทคนิคการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม พบว่า ผลการเรียนรู้ของนิสิตที่เรียนด้วยบูรณาการเทคนิคการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมสูงกว่าเกณฑ์ 80% ที่กำหนดไว้ และด้านเจตคติมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู การสอนการบริการสังคม และการสอนด้วยเทคนิคการบริการสังคมนอกจากนั้นยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Palmer

and Savioie (2001, p. 19) ที่กล่าวว่ากิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมสามารถพัฒนาความเป็นพลเมืองและความรับผิดชอบต่อสังคมได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. เนื่องจากข้อจำกัดในเรื่องของเวลาและงบประมาณในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการรับใช้สังคม อาจารย์ผู้สอนจึงควรให้นักศึกษาเลือกดำเนินโครงการรับใช้สังคมในมหาวิทยาลัยหรือชุมชนใกล้เคียง เพื่อให้ นักศึกษามีเวลาในการลงพื้นที่ในการทำกิจกรรมและประหยัดค่าใช้จ่ายในการทำโครงการ อีกทั้งยังสะดวกต่อผู้สอนในการลงพื้นที่กับนักศึกษาเพื่อการประเมินผลในสภาพจริง

2. จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมที่มีการบูรณาการวิชาการกับชุมชน ทำให้นักศึกษาได้ฝึกการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งเป็นจุดเน้นในการพัฒนาบัณฑิตให้มีความมีจิตสาธารณะ มหาวิทยาลัยจึงควรผลักดันให้ทุกหลักสูตร มีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการให้นักศึกษามีการบูรณาการด้านวิชาการกับการนำไปใช้ในสภาพสังคมที่เป็นบริบทเกี่ยวข้องกับเป้าหมายของแต่ละหลักสูตร เพื่อให้ นักศึกษาเกิดความตระหนักในคุณค่า และศักยภาพของตนเองที่สามารถพัฒนาชุมชนและสังคมได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาด้านความคงทนของความเป็นจิตสาธารณะ หลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

2. ควรมีการศึกษาผลการศึกษาของตัวแปรอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะสังคม ฯลฯ หลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2)

พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติภาคบังคับ พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548). มาตรฐานการศึกษาของชาติ. กรุงเทพฯ: สกศ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2551, มิถุนายน). รายงานภาวะสังคม

ภาวะสังคมไทยไตรมาสหนึ่งปี 2551. NESDB Social Outlook. 5(2), 5. สืบค้นเมื่อวันที่ 2

ธันวาคม 2553 จาก <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=356>.

- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาของชาติ กระทรวงศึกษาธิการ. (2549). *มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: ครุสภาลาดพร้าว.
- วิลรัตน์ จตุรนนท์. (2551). การบูรณาการเทคนิคการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (ในรายวิชา 404401 บูรณาการหลักสูตรและการสอนวิชาเฉพาะ): กรณีศึกษาสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์. *วารสารศึกษาศาสตร์*. 19(2), 5-14.
- ศรีประภา เพ็ชรมิศรี และคณะ. (2543). *สิทธิพลเมืองและความรับผิดชอบสาธารณะ* ใน อนุชาติ พวงสำลี พลเมืองไทย ณ จุดเปลี่ยนศตวรรษ (หน้า 204-210). กรุงเทพฯ: สถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม.
- อ้อมใจ วงษ์มณฑา. (2553). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*. ปัตตานี: สถาบันวัฒนธรรมศึกษากัลยาณิวัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- Berman, S. (1999). *Service learning for the multiple intelligences classroom*. Illinois: Skylight Training and Publishing Inc.
- Davidson, W. S., et al. (2010, July). Students Experiences of the Adolescent Diversion Project: A Community Based Exemplar in Pedagogy of Service Learning. *American Journal of Community Psychology*, 46, 472-481.
- Kilpatrick, W. H. (2006). The Case for Progressivism in Education. In Parkay, F. W., Ancil, E. J., & Hass, G. (8th Ed.). *Curriculum Planning: A Contemporary Approach*. Boston: Pearson Education.
- Lawler, K. B. (2008). *Service-learning and the Development of Professional Nursing Values in Adult Undergraduate Students*, Doctor of Education Dissertation, Pennsylvania: Widener University.
- Palmer, C. E. & Savoie, E. J. (2001). Service Learning: A Conceptual Overview. In Poirrier, G. P., *Service Learning Curricular Application in Nursing*. Massachusetts: Jones and Bartlett Publishers.
- Ryan, K. (2002). Six E s of Character Education. Retrieved. (August 4, 2016), from: <https://www.scu.edu/character/resources/the-six-es-of-character-education>.
